

Domáca úloha 1: 4mef2

1. Nájdite riešenie rovnice

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \sqrt{x^2 + y^2},$$

ktoré má tvar $u(x, y) = f(r)$, kde $r = \sqrt{x^2 + y^2}$.

2. Na nasludujúcom cvičení budeme potrebovať prevod do sférických súradníc:

$$\begin{aligned}x &= r \cos \theta \sin \psi, \\y &= r \sin \theta \sin \psi, \\z &= r \cos \psi,\end{aligned}$$

t. j.

$$\begin{aligned}r(x, y, z) &= \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}, \\ \theta(x, y, z) &= \arctan\left(\frac{y}{x}\right), \\ \psi(x, y, z) &= \arccos\left(\frac{z}{\sqrt{x^2 + y^2 + z^2}}\right).\end{aligned}$$

Vypočítajte:

- prvé derivácie $r_x, r_y, r_z, \theta_x, \theta_y, \theta_z, \psi_x, \psi_y, \psi_z$,
- súčty druhých derivácií $r_{xx} + r_{yy} + r_{zz}, \theta_{xx} + \theta_{yy} + \theta_{zz}, \psi_{xx} + \psi_{yy} + \psi_{zz}$.

Použité označenie: $f_x = \frac{\partial f}{\partial x}, f_{xx} = \frac{\partial^2 f}{\partial x^2}$, atď. Výsledky na kontrolu sú na nasledujúcich stranách. Na cvičení nebudeme počítať všetky tieto derivácie, ale iba niektoré z nich - jeden súčet z druhého bodu (ktorý si vyberiete).

□ **1 Definicie funkcií**

```

[ (%i1) rho(x,y,z):=sqrt(x^2+y^2+z^2);
  (%o1) ρ(x, y, z):=√x² + y² + z²

[ (%i2) theta(x,y,z):=atan(y/x);
  (%o2) θ(x, y, z):=atan( y \over x)

[ (%i3) psi(x,y,z):=acos(z/sqrt(x^2+y^2+z^2));
  (%o3) Ψ(x, y, z):=acos\left({z \over √x² + y² + z²}\right)

```

□ **2 Prve derivacie funkcie rho**

```

[ (%i4) diff(rho(x,z,y),x);
  (%o4) x \over √z² + y² + x²

[ (%i5) diff(rho(x,z,y),y);
  (%o5) y \over √z² + y² + x²

[ (%i6) diff(rho(x,z,y),z);
  (%o6) z \over √z² + y² + x²

```

□ **3 Prve derivacie funkcie theta**

```

[ (%i7) ratsimp(diff(theta(x,y,z),x));
  (%o7) -y \over y² + x²

[ (%i8) ratsimp(diff(theta(x,y,z),y));
  (%o8) x \over y² + x²

[ (%i9) ratsimp(diff(theta(x,y,z),z));
  (%o9) 0

```

□ **4 Prve derivacie funkcie psi**

```
(%i10) ratsimp(diff(psi(x,y,z),x));
(%o10) 
$$\frac{x z}{\sqrt{y^2 + x^2} (z^2 + y^2 + x^2)}$$


(%i11) ratsimp(diff(psi(x,y,z),y));
(%o11) 
$$\frac{y z}{\sqrt{y^2 + x^2} (z^2 + y^2 + x^2)}$$


(%i12) ratsimp(diff(psi(x,y,z),z));
(%o12) 
$$-\frac{\sqrt{y^2 + x^2}}{z^2 + y^2 + x^2}$$

```

□ 5 Sucet druhych derivacii

```
(%i16) ratsimp(diff(rho(x,y,z),x,2)+diff(rho(x,y,z),y,2)
+diff(rho(x,y,z),z,2));
(%o16) 
$$\frac{2}{\sqrt{z^2 + y^2 + x^2}}$$


(%i17) ratsimp(diff(theta(x,y,z),x,2)+diff(theta(x,y,z),y,2)
+diff(theta(x,y,z),z,2));
(%o17) 0

(%i18) ratsimp(diff(psi(x,y,z),x,2)+diff(psi(x,y,z),y,2)
+diff(psi(x,y,z),z,2));
(%o18) 
$$\frac{z}{\sqrt{y^2 + x^2} (z^2 + y^2 + x^2)}$$

```